

**Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДИСЦИПЛІНИ
«Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом»**

(для магістрів)

Київ-2018

Підготовлено професором Кобржицьким В.В.

Затверджено на засіданні кафедри організації туристичної діяльності (Протокол № 8 від 14 березня 2018 р.).

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук (*Протокол № 8 від 29 березня 2018 р.*)

Кобржицький В.В.Програма вивчення дисципліни «Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом» (для магістрів).– К.: МАУП, 2018. – 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни «Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом», вказівки до виконання і теми контрольних робіт, контрольні питання, список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета викладання дисципліни полягає у визначенні основних проблем регіоналізації, питань регіональної економіки та регіональної політики держави в туристичній галузі, визначенні основної мети провадження регіональної політики, інструментів та способів її реалізації.

Важливими при цьому є розуміння змісту регіонального управління економікою загалом та розвитком туристсько-рекреаційного комплексу зокрема, об'єкту та суб'єкту управління регіональним розвитком туризму.

Вивчення

Метою вивчення курсу є засвоєння студентами навчальної програми дисципліни «Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом» в повному обсязі задля подальшого розширення їх світогляду та формування самостійності економічного мислення як важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні планувати, систематизувати та контролювати перспективну й повсякденну діяльність сучасних туристичних підприємств.

Після засвоєння програмного матеріалу в контексті організації та ведення бізнесу, студенти мають досягти високого рівня підготовки, що відповідає сучасним вимогам суспільно-економічного розвитку України.

Завдання курсу полягає у засвоєнні, закріпленні та систематизації комплексу знань, умінь і навичок, а також їх застосуванні при виконанні творчих індивідуальних робіт і завдань теоретичного та практичного змісту, глибокому розумінні функціонування інституційної інфраструктури регіонального розвитку, її сучасного стану, проблем та шляхів розбудови.

Після засвоєння навчальної дисципліни студент повинен розуміти знати:

- основні поняття регіональної економіки та політики;
- основні законодавчі акти та нормативні документи, що визначають засади регіональної політики України загалом та щодо туризму й готельного

бізнесу зокрема;

- основні принципи управління регіональним розвитком туризму, способи та інструментарій процесу управління;

- економічне підґрунтя готельно-туристичної справи;

- основні методи та принципи управління регіональним розвитком туризму та готельного господарства;

- організацію роботи сучасного підприємства туристичної галузі та визначення ефективності його роботи;

- економічні важелі успішного створення та розвитку туристичних і готельних підприємств.

Крім того, студент магістрант повинен уміти:

- розрізняти поняття державного та регіонального управління в туризмі;

- використовувати основні методи дослідження економічного розвитку регіону і туристичного та готельного господарства зокрема;

- правильно оцінювати економічні процеси, що мають місце у сучасному туристичному та готельному бізнесі;

- аналізувати забезпеченість ресурсами розвитку туристсько-рекреаційного господарського комплексу;

- правильно визначати актуальні тенденції у галузевому та регіональному розвитку торгівлі туристичними та готельними послугами;

- здійснювати аналіз систем державного та регіонального управління в туризмі;

- застосовувати методики пошуку необхідної інформації для дослідження регіонального розвитку туризму й готельного бізнесу;

- уміло використовувати набуті теоретичні знання у своїй практичній професійній діяльності.

Об'єктом вивчення дисципліни є управління туристичним і готельним бізнесом.

Предметом дисципліни є вивчення особливостей державного та регіонального управління туризмом і готельною справою в Україні.

«Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом» як навчальна дисципліна, тісно пов'язана із предметами, що визначають особливості розвитку вітчизняних підприємств торгівлі послугами, їх структуру, підприємницьку діяльність, а саме: “Вступ до фаху”, “Основи економічної теорії”, “Основи підприємницької діяльності”, “Управління бізнесом”, “Основи міжнародного туризму”, “Основи бізнес-планування”, “Маркетинг”, “Управління готельним бізнесом і туристичною діяльністю”, “Ринок туристичних послуг”, “Правове регулювання туристичної діяльності” та ін.

НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
«Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом»

№ з/п	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль I. Засади міжнародного та державного управління туризмом і готельним бізнесом	
1	Загальні положення про право на туризм і свободу туристських подорожей
2	Наукові основи управління регіональним розвитком туризму та готельним бізнесом
3	Державне регулювання й фінансування туризму та готельного господарства
4	Міжнародне співробітництво в галузі туризму й готельного бізнесу
5	Управління туристичними формальностями
Змістовий модуль II. Регіональні аспекти управління туризмом і готельним бізнесом	
6	Місцеве самоврядування в системі управління регіональним розвитком туризму та готельного господарства
7	Регіональний розвиток туризму та готельного господарства
8	Маркетингове управління суб'єктами туристичного та готельного бізнесу в регіоні
9	Регіональні програми розвитку туризму та готельного господарства

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
«Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом»

Змістовий модуль I. Засади міжнародного та державного управління туризмом і готельним бізнесом

Тема 1. Загальні положення про право на туризм і свободу туристських подорожей

Поняття і зміст права на туризм.

Поняття і зміст свободи туристських подорожей.

Основні принципи і напрями розвитку туризму.

Література: основна: 1,5,6, додаткова: 1,9,10,21

Тема 2. Наукові основи управління регіональним розвитком туризму та готельним бізнесом

Основні уявлення про управління регіональним розвитком

Регіональна політика як основа управління регіональним розвитком

Об'єкт, мотивація, функції, стадії управління розвитком економіки республіканського (обласного) регіону

Література: основна: 7-9, додаткова: 2-4,7,8,12,14-18

Тема 3. Державне регулювання й фінансування туризму та готельного господарства

Органи центральної та місцевої державної виконавчої влади в галузі туризму та готельного господарства.

Ліцензування та сертифікація в туризмі та готельному бізнесі.

Національна рада з туризму.

Рада представників і об'єднання суб'єктів туристичної діяльності.

Туристська асоціація України.

Асоціація готельних об'єднань та готелів міст України.

Економічна діяльність в галузі туризму та готельного господарства.

Фонд розвитку туризму України.

Література: основна: 2-8, додаткова: 1-5,7,8,14-18

Тема 4. Міжнародне співробітництво в галузі туризму й готельного бізнесу

Діяльність міжнародних організацій щодо регулювання й управління туристичною діяльністю.

Організація Об'єднаних Націй (ООН). Світова організація торгівлі (СОТ).

Всесвітня Туристська Організація (ЮНВТО).

Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО)

Міжнародна готельна асоціація (МГА). Міжнародна асоціація готелів і ресторанів (МАГР). Міжнародна асоціація гостинності (МАГ). Міжнародна асоціація продажів і маркетингу в індустрії гостинності (МАПМІГ).

Регіональні туристичні об'єднання і союзи.

Література: основна:6,9, додаткова:6,8,11,17,19-21

Тема 5. Управління туристичними формальностями

Сутність туристичних формальностей.

Поліцейські формальності Паспортні формальності.

Візові формальності. Візовий та безвізовий режими. Шенгенська угода і свобода пересування країнами Європи.

Митні формальності та валютний контроль.

Медико-санітарні формальності. Формальності безпеки.

Відповідальність за порушення формальностей туристами.

Література: основна:3,6,9, додаткова:10,17,19

Змістовий модуль II.Регіональні аспекти управління туризмом і готельним бізнесом

Тема 6. Місцеве самоврядування в системі управління регіональним розвитком туризму та готельного господарства

Сутність, теоретичні джерела та історичні особливості становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Система місцевого самоврядування в різних країнах та в сучасній Україні.

Повноваження органів регіонального управління та місцевого самоврядування.

Місцеві податки та збори.

Література: основна:3,4,7, додаткова:2,8,12,16,18,20,21

Тема 7. Регіональний розвиток туризму та готельного господарства

Регіональний розвиток туристичної галузі та готельного господарства в країнах світу.

Основні цілі, напрями й методи туристичної політики в Україні.

Форми, методи та механізм управління регіональним розвитком туризму та готельного господарства.

Організаційна структура регіонального управління туризмом готельним господарством.

Література: основна:2,6,8, додаткова:2,9,12,14-16,18

Тема 8. Маркетингове управління суб'єктами туристичного та готельного бізнесу в регіоні

Туристичні дестинації як суб'єкт управління регіонального розвитку. Особливості інтеграційних процесів в управлінні організаціями індустрії туризму в регіоні.

Регіональний маркетинг як інструмент управління регіональним розвитком туризму й готельного бізнесу.

Сутність регіонального маркетингу. Інформаційно-аналітичне забезпечення регіонального маркетингу.

Особливості формування та реалізації маркетингової стратегії регіону.

Література: основна:2-4,7,9, додаткова:6,9,13,18,20

Тема 9. Регіональні програми розвитку туризму та готельного господарства

Основні підходи до розробки регіональних програм розвитку туризму. Концептуальні засади планування розвитку туризму та готельного господарства.

Методи планування та прогнозування розвитку туризму й готельного господарства

Особливості стратегічного планування розвитку туризму та готельного бізнесу і його місце в системі управління розвитком регіону.

Література: основна:3,4,7,9, додаткова:3,8,9,12,14,18,20

ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Важливою складовою частиною навчального процесу, активною формою самостійної роботи студентів є виконання контрольної роботи.

Метою контрольної роботи є закріплення та поглиблення теоретичних знань, які студенти отримали під час вивчення конкретної дисципліни.

Виконуючи контрольну роботу, студенти повинні користуватися літературою, рекомендованою викладачем (наводиться далі у окремому списку).

Варіант контрольної роботи вибирається студентом відповідно до останньої цифри своєї залікової книжки. Так, якщо остання цифра номера залікової книжки «0», студент розв'язує 10 варіант контрольної роботи.

У контрольній роботі слід розкрити зміст теми, показати знання літературних джерел та навички розв'язання практичного завдання.

Контрольна робота складається з теоретичної та практичної частин.

На титульній сторінці контрольної роботи необхідно записати номер залікової книжки, поставити дату виконання та особистий підпис.

На наступній сторінці мають бути викладені завдання контрольної роботи у вигляді плану, у кінці роботи — висновок, та список використаної літератури (до загального обсягу роботи не враховується, кількість посилань – не менше восьми).

Контрольна робота виконується у формі реферату загальним обсягом 15-20 аркушів друкованого тексту (формат А4, шрифт TimesNewRoman або Arial, розмір шрифту 12-14, через 1,5 інтервали) і подається на рецензування не пізніше як за місяць до початку сесії. У разі незадовільного виконання роботи, вона повертається студенту на доопрацювання, після чого передається для повторної перевірки.

Після перевірки контрольної роботи і одержання позитивної оцінки студент допускається до екзамену чи заліку.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТЗ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТУРИЗМОМ І ГОТЕЛЬНИМ БІЗНЕСОМ

Варіант 1

1. Поняття і зміст права на туризм.
2. Суб'єкти туристичної діяльності..
3. Туристична політика регіону.

Варіант 2

1. Ліцензування туристичної діяльності.
2. Туристичні формальності.
3. Повноваження органів місцевої влади щодо туризму та готельного господарства.

Варіант 3

1. Поняття і зміст свободи туристських подорожей.
2. Сутність державного управління туристичним і готельним бізнесом. .

3. Засади маркетингового управління туристичним і готельним бізнесом на регіональному рівні..

Варіант 4

1. Національна рада з туризму
2. Договори про надання туристичних послуг.
3. Основні напрями діяльності управління готельного господарства і туризму.

Варіант 5

1. Сертифікація готельних послуг.
2. Шенгенська угода і свобода пересування.
3. Українські та міжнародні асоціації надавачів готельних послуг.

Варіант 6

1. Основні принципи і напрями розвитку туризму.
2. Всесвітня Туристська Організація (ЮНВТО).
3. Державна туристична політика.

Варіант 7

1. Органи центральної та місцевої державної виконавчої влади в галузі туризму.
2. Розгляд спорів про порушення туристських договорів.
3. Туристичні дестинації як суб'єкт управління регіонального розвитку.

Варіант 8

1. Рада представників і об'єднання суб'єктів туристичної діяльності.
2. Організаційне забезпечення механізму державного управління туристичною та готельною діяльністю в регіоні.
3. Організація управління регіональним розвитком туризму та готельного господарства.

Варіант 9

1. Фонд розвитку туризму України
2. Страхування в туризмі.
3. Місцеве самоврядування в системі управління регіональним розвитком туризму й готельного господарства.

Варіант 10

1. Туристська асоціація України
2. Інформаційне забезпечення механізму державного управління туристичною та готельною діяльністю в регіоні.
3. Основні принципи і напрями розвитку туризму в Україні.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Визначити поняття «засіб розміщення».
2. Чинники впливу на зміну попиту на готельні послуги.
3. Туристична пропозиція.
4. Туристський попит.
5. Сутність поняття «туристичні послуги».
6. Сутність поняття «туристичний продукт».
7. Основні форми туризму.
8. Місце міжнародного туризму в сучасній світовій економіці.
9. Визначити поняття «регіональний туризм».
10. Залежність рівня конкуренції в готельному господарстві від рівня економічного розвитку регіону.
11. Основні проблеми, що стоять перед підприємствами готельного бізнесу й туризму у зв'язку з подальшим поглибленням глобалізації.
12. Специфіка міжнародної конкуренції в сучасних умовах розвитку ринку готельних послуг.
13. Залежність рівня конкуренції в туристичній галузі від рівня економічного розвитку країни.
14. Спільні та відмінні риси інтернаціоналізації та глобалізації світового ринку туристичних послуг.
15. Діяльність агенцій регіонального розвитку туризму та готельного господарства.
16. Вплив, який здійснюють регіональні та глобальні об'єднавчі процеси на розвиток міжнародного туризму.
17. Вплив стану розвитку ринку туристичних послуг на характер конкуренції в галузі.
18. Організація та планування сучасного готельного бізнесу.
19. Соціальний та культурний вплив зовнішнього оточення на розвиток туристичної галузі країни.
20. Чинники впливу на вибір місця та умов проживання й харчування.
21. Рушійні сили міжнародного туризму, їх вплив на організацію туристичного бізнесу.
22. Маркетингові дослідження в туризмі.
23. Маркетингова діяльність підприємства розміщення.
24. Рекламна діяльність туристичного підприємства.
25. Соціальний та культурний вплив зовнішнього оточення на розвиток туристичної галузі регіону.
26. Регіональна економіка як сфера реальної господарської діяльності.
27. Регіональна спеціалізація підприємств туристичної галузі.
28. Основні та супутні готельні послуги.
29. Основні та супутні туристичні послуги.
30. Теоретичні основи економічного розвитку регіону.
31. Методи дослідження і аналізу економічного розвитку регіону.

32. Структура управління та координування діяльністю агенцій регіонального розвитку.

33. Методи, принципи та структура управління регіональним розвитком.

34. Сутність і структура регіонального економічного комплексу.

35. Економічне обґрунтування організації конкретного бізнесу в регіоні.

36. Чинники впливу на спеціалізацію регіону.

37. Економічний та етносоціальний чинник регіоналізації.

38. Методи вивчення регіонального туризму і готельного бізнесу.

39. Регіональна економіка як сфера реальної господарської діяльності.

40. Регіон як природно історична система.

41. Ресурсна база розвитку регіону.

42. Особливості використання ресурсів Інтернету в туристичному та готельному бізнесі

43. Аналіз законодавчої бази щодо питань розвитку процесів регіоналізації в Україні.

44. Основні нормативні акти, що регулюють питання регіонального розвитку економіки в Україні.

45. Інновації в управлінні туристичними та готельними підприємствами.

46. Міжнародні туристичні виставки.

47. Регіональні туристичні виставки.

48. Об'єкт і суб'єкт регіонального управління.

49. Сучасні джерела туристичної інформації.

50. Конкурентоспроможність туристичної галузі країни.

51. Зміст поняття «регіональне управління».

52. Особливості виконання міжнародного контракту щодо надання туристичних послуг.

53. Основні нормативні акти, що регулюють питання управління туристичною діяльністю в Україні.

54. Значення приватного сектора житла у наданні послуг гостинності в курортних DESTINATIONАХ.

55. Вплив міжнародних компаній ТНК на регіональний розвиток туристичного та готельного бізнесу.

56. Основні чинники процесів регіоналізації.

57. Сучасні джерела прискорення виконання замовлень і бронювань готельних і транспортних послуг.

58. Концептуальні підходи щодо професійної підготовки у провідних державах-акцепторах світового туризму.

59. Міжнародні інформаційні джерела підтримки праці менеджера туристичної фірми чи готелю.

60. Основні нормативні акти, що регулюють питання регіонального розвитку економіки в Україні.

Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. - К.: Просвіта, 1996. - 80 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. ВВР, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4496-VI. ВВР, 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст.552)
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. ВВР, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435- IV.ВВР, 2003, №№ 40-44, ст.356.
6. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про туризм" від 18.11.2003р. №1282 – IV - Режим доступу: [http:// zakon 1. rada.gov.ua/ cgi - bln/lavs/main. /cgi](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi)
7. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів».- Закон України від 8 вересня 2005 р. №2850 -IV - Режим доступу: [http:// zakon 1. rada.gov.ua/ cgi - bln/lavs/main. /cgi](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi)
8. Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" від 01.06.2000р. ВВР України, 2000-№36 - с.299.
9. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959- XII з подальшими змінами та доповненнями.

Додаткова література

1. *Агафонова Л.Г., Агафонова О.С.* Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: Навч. посіб. – К.: Знання України, 2002. — 352 с.
2. *Биркович В.І.* Удосконалення державного регулювання розвитку туризму на регіональному рівні. Стратегічні пріоритети, №4(5), 2007 р. .
3. *Василенко В.Н.* Архитектура регионального экономического пространства: монография /В.Н.Василенко. - Донецк: ООО «Юго-Восток»,ЛТД,2006.-311с.
4. *Гавран В.Я.* Управління інвестиційною діяльністю в рекреаційно-туристичній сфері. Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010. – 203 с.
5. *Гаврилов А.И.* Региональная экономика и управление / А.И Гаврилов; [учеб. пособие для вузов] - М.: ЮНИТИ -ДАНА, 2002. - 239 с.
6. *Гаврилюк С.П.* "Конкурентоспроможність підприємств у сфері туристичного бізнесу" / С.П. Гаврилюк; [навч. посібник] - К.: КНТЕУ, 2006. - 180 с.
7. *Гранберг А.* Основы региональной экономики / А. Гранберг; [учеб.пособие] - М., 2001. - 494 с.
8. Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів / За ред. С. Максименка. - Київ, 2001. - 244 с.

9. *Котлер Ф., БоуэнДж., МейкензДж.* Маркетинг. Гостеприимство. Туризм. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 1063 с.
10. *Максименко С.В.* Туристская деятельность: международно-правовые аспекты. - Одесса: Латстар, 2001. – 168 с.
11. *Малиновський В.Я.* Державне управління: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.Я. Малиновський - [2-ге вид., доп. і перероб] — К: Атіка, 2003. — 575 с.
12. *Маннапов Р.Г.* Организационно-экономический механизм управления регионом: формирование, функционирование, развитие: монография/ Р.Г.Маннапов, Л.Г.Ахтариева.-М.: КНОРУС, 2008.-352с.
13. *Панкрухин А.П.* Маркетинг территорий: учебное пособие / А.П. Панкрухин. - М.: РАГС, 2002. - 328с.
14. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності // За ред. В.Ф.Семенова / Монографія, Одеса, Оптимум.-2008.-201с.
15. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: [монографія] /За ред. З.С. Варналія .- К.:Знання України, 2005.- 498 с.
16. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка / В. В. Ковалевський, О. Л. Михайлюк, В. Ф. Семенов. 9-е видання. - Київ: Знання, 2009. - 373 с.
17. *Сокол Т.Г.* Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посібн.- К.: Вид-во „Музична Україна”, 2002. – 256 с.
18. Територіальна, організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / за заг. ред. А.П. Зайця, - К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2002. - 928 с.
19. Туристична діяльність: нормативна база / Роїна О.М.- К.:КНТ, 2005. – 448с.
20. Управління сучасним готельним комплексом: Навч. посібник. / За ред. С.І. Дорогунцова— К.: Ліра-К, 2005 — 520 с.
21. www.unwto.org

Зміст

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни "Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом"	5
Програмний матеріал до вивчення дисципліни "Державне та регіональне управління туризмом і готельним бізнесом"	6
Вказівки щодо виконання контрольної роботи	8
Варіанти контрольних робіт	9
Контрольні питання	11
Список рекомендованої літератури	13